

Pöytäkirja

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 6. kokous

Aika: 8.2.2021 klo 12.00 - 13.30

Paikka: Säätytalo, Helsinki ja Teams-videoyhteys

Osallistujat: Pääministeri Sanna Marin (puheenjohtaja)
Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (puheenjohtaja)
Sara Nyman, Allianssi ry
Jouni Keronen, Climate Leadership Coalition ry

Aalto Mika, Kemiateollisuus ry
Alatossava Ari, Hinku-kunnat
Eloranta Jarkko, SAK ry
Furman Eeva, Kestävyyspaneeli
Hildén Laura, Nuorten Agenda 2030 –ryhmä
Honkatukia Outi, ympäristöministeriö
Häkämies Jyri, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Jaatinen Timo, Metsäteollisuus ry
Juuso Tuomas Aslak, Saamelaiskäräjät
Kiviniemi Mari, Kaupan liitto ry
Koljonen Tiina, VTT
Korhonen Hannele, Suomen ilmastopaneeli
Lehtonen Terhi, ympäristöministeriö
Leskelä Jukka, Energiateollisuus ry
Lundvall Päivi, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Marttila Juha, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK ry
Muurman Jarmo, ympäristöministeriö
Nykänen Mika, Helsingin seudun liikenne HSL
Orivuori Salka, Marttaliitto ry
Palola Antti, STTK ry
Pantsar Mari, Sitra
Rahkola Joonas, VNK
Reina Timo, Suomen Kuntaliitto
Rohweder Liisa, WWF Suomi
Runeberg Emilia, Fingo
Seppänen Sampo, Suomen Yrittäjät ry
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus ry
Tiilikainen Kimmo, työ- ja elinkeinoministeriö
Tirkkonen Juhani, työ- ja elinkeinoministeriö
Vyyryläinen Tiina, Kuluttajaliitto
Yliluoma Riikka, ympäristöministeriö

Turunen Merja, ympäristöministeriö (pääsihteeri)
Alatalo Heidi, ympäristöministeriö

Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö (viestintä)
Ryynänen Kaisa, ympäristöministeriö (viestintä)

1. Kokouksen avaus

Pääministeri Sanna Marin avasi kokouksen klo 12 ja toivotti pyöreän pöydän jäsenet tervetulleiksi vuoden 2021 ensimmäiseen ilmastopolitiikan pyöreän pöydän kokoukseen. Pääministeri totesi, että vuoden 2021 aikana hallituksen käsittelyssä on monia laajoja hallitusohjelmaan kirjattuja hankkeita, kuten ilmastolain uudistus, ilmasto- ja energiastrategia, keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. Vuoden ensimmäiseen kokoukseen eli pyöreän pöydän 6. kokouksen aiheeksi oli valittu vähähiiliset tiekartat. Pääministeri korosti niiden valmistelun tärkeyttä.

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen toimi kokouksen puheenjohtajana 13-13.30 pääministerin jouduttua poistumaan kokouksesta.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (5. kokous) pöytäkirja muutoksitta.

3. Vähähiiliset tiekartat

Pyöreälle pöydälle oli toimitettu etukäteen ennakkoesitys, jossa **Tiina Koljonen** VTT:ltä kertoi Hiisi-hankkeessa tehdystä vähähiilisten tiekarttojen analyysistä ja yhteenvedosta.

Pyöreälle pöydälle oli toimitettu etukäteen keskustelua varten seuraavat kysymykset.

- Tiekarttatyössä on tunnistettu merkittävästi päästövähennyspotentiaalia. Mitkä ovat päästövähennysten toteutumisen kannalta keskeisimmät haasteet? Millaisia ohjauskeinoja tarvittaisiin, jotta päästövähennyspotentiaali toteutuu?
- Miten oikeudenmukainen siirtymä otetaan huomioon tiekartoissa ja niiden pohjalta tehtävässä jatkotyössä?

Tiekarttoja valmisteltiin toimialalähtöisesti ja kukin ministeriö vastasi oman hallinnonalansa toimialoista. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi kokonaisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriön valtiosihteeri **Kimmo Tiilikainen** käytti keskustelun aloituspuheenvuoron ja kiitti tiekarttoja laatineita tahoja sekä totesi työn jatkuvan toimeenpanon myötä. Tiilikainen korosti toimialojen ja hallinnon yhteistyön tärkeyttä. Yhteensä 13 toimialaa laati tiekartan ja Bioenergia ry ja SAK ry antoivat panoksensa työhön. Oikeudenmukaisesta siirtymästä keskusteltiin tiekarttojen laadinnan yhteydessä, vaikka tiekarttojen lopputuloksissa se ei näyäkään. Tiekarttatyöstä on monia hyötyjä; se tarjoaa poliittisille päätöksentekijöille ja ministeriöille arvioita toimialojen kehityksestä ja auttaa laatimaan ilmasto- ja energiapoliittisia skenaarioita sekä löytämään päästövähennyskeinoja. Toimialoille tiekarttatyö on vastaavasti konkretisoinut ilmastohaasteen mittavuutta ja päästövähennysmahdollisuuksia sekä lisännyt sitoutumista. Kun toimialoista kehittyy vähäpäästöisiä, luodaan samalla ratkaisuja, joilla on mittava vientipotentiaali. Useat teknologiset ratkaisut ovat muutoksessa keskeisiä, mutta vielä kaupallistumatta. Tarvitaankin kannusteita ja toimia, joilla mahdollistetaan niiden käyttöönotto. Sääntelyn sujuvoittaminen on toimialojen näkökulmasta tärkeää. Tiekarttatyö osoittanut, että teollisuuden muuttaminen päästöttömäksi vaatii paljon päästötöntä sähköä ja sektoreiden välistä yhteistyötä tulee tiivistää. Sähköistyminen ja sektori-integraatio ovat uuden energijärjestelmän rakennuspalikat. Suomen kestävä kasvun ohjelma on myös tiekarttojen osalta tärkeä, sillä EU:n elpymisvälineen rahoilla voidaan vauhdittaa vähähiilitiekarttojen toimeenpanoa.

Ympäristö- ja ilmastoministeri **Krista Mikkonen** korosti teollisuuden ja eri toimialojen vähähiilitiekarttojen merkitystä. Sen lisäksi, että ne ovat tuottaneet tietoa ilmastopolitiikan suunnitteluun, ne ovat osoittaneet yhteiskunnan yhteistä tahtotilaa ilmastomuutokseen vastaamiseksi. Teollisuuden tiekartoissa on tunnistettu enemmän päästövähennyspotentiaalia kuin hallitus itse arvioi Vuosaaren ilmastokokouksessa.

EU:n päästökauppa on keskeinen väline teollisuuden vähähiilisuuden taloudellisena kannustimena. On tärkeää, että päästökauppa vastaa Pariisin sopimuksen sitoumuksen mukaista päästövähennyspolkua ja EU:n uutta 2030 tavoitetta. Kansallisesti on syytä pohtia, onko päästökaupan ohjausvaikutus riittävä ja tarvitaanko muita toimia sähköistymisen edistämiseksi. Hallitus on jo toimeenpannut teollisuuden sähköveron alentamisen, jolla tuetaan sähköistymiskehitystä. Tiekartoista näemme, että hiilineutraaliuspolulla tarvitsemme lisää puhdasta sähköä sekä liikenteen että teollisuuden tarpeisiin. Toimijoilla on valtava mahdollisuus kasvattaa hiilikädenjälkeään skaalaamalla innovaatiot globaaleille markkinoille ja kestävän kasvun ohjelman tai oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta voidaan vauhdittaa laitoskohtaisia investointeja, joilla luovutaan fossiilisesta energiasta.

Keskustelussa nostettiin esille muun muassa seuraavia näkökohtia.

Yleistä tiekarttatyöstä ja evästyksiä jatkotyöhön

- Tiekarttatyö on ollut tärkeä ja arvokas. Ollaan kuitenkin vasta alussa, työ monella toimialalla jatkuu.
- Elinkeinoelämän sekä muiden yhteiskunnan toimijoiden ja hallinnon yhteinen tekeminen on tärkeää ja tiekartat ovat siitä hyvä esimerkki.
- Tiekarttatyöstä on monia hyötyjä niin poliittisille päätöksentekijöille kuin toimialoille itselleen. Suomen kestävän kasvun ohjelma on hyvä tilaisuus tukea tiekartoissa hahmoteltua siirtymää sekä pidemmän aikavälin hyvinvointia ja edistää myös hiilikädenjälkeä.
- Tiekarttatyötä on tarve jatkaa ja tiekarttoja päivittää (mm. noin vuosi sitten tehdyt laskelmat voivat olla jo vanhentuneita). Päivitys tulee koordinoita ministeriöiden toimesta. Toimialat itse laativat tiekartat ja hallitus laatii ilmasto- ja energiastrategian, jossa sovitetaan tiekartat yhteen ja koordinoidaan työtä. Ilmasto- ja energiastrategiaan voitaisiin mahdollisesti sisällyttää linjauksia tiekarttojen päivityksestä määrääjain tai jatkuvasti, ja vuoropuheluprosessista.
- Tiekartat linkittyvät vahvasti toisiinsa, joten on tarpeen lisätä tiekarttojen ja toimialojen vuoropuhelua koordinoitusti. Tiekartoissa tarvitaan yhteensovitusta myös siten, että yhteisvaikutukset tulisivat huomioituksi ja mahdollisia tiekarttojen päällekkäisyyksiä karsittaisiin. Tiekartat tulisi rakentaa kokonaiskestävyydelle eikä pelkästään ilmastokysymyksiin. Tiekartoissa nojataan paljon bioenergian käyttöön ja arvioiden mukaan metsäenergian käyttö lisääntyisi merkittävästi. Jatkotyössä olisi tärkeä ottaa mukaan tarkasteluihin myös luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö.
- Teollisuuden vähähiilitiekartoissa on tunnistettu mittava päästövähennyspotentialiaali v. 2035 mennessä. Päästövähennyspotentialiaali ei tule toteutumaan ilman valtion ohjausta ja kaikkia mahdollisia keinoja (verot, tuet, päästökauppa, normit, velvoitteet, julkiset hankinnat).

Investoinnit

- Investointeja tehdään vuosikymmeniksi. Hiilineutraaliustavoite 2035 on investointien näkökulmasta käsillä pian.
- Edellytyksien investoinneille täytyy olla kunnossa ja tulee välttää toimintaympäristön rajoitteita, jotka haittaavat tiekarttojen toteuttamista. Sääntelyn ja luvituksen sujuvoittaminen on tässä suhteessa tärkeää. Sujuvoittamisen osalta pidettävä kuitenkin huoli siitä, että se ei vie liikaa lupaviranomaisten resursseja ja ettei luvituksen laatu kärsi.
- Tarvitaan kannusteita ja valtiovallan toimia, joilla saadaan konkreettisiksi investoinneiksi teknologiset ratkaisut ja teknologiset muutokset, joista monet ovat vielä kehitysvaiheessa ja kaupallistumatta.

Liiketoiminta- ja vientipotentiaali sekä hiilikädenjälki

- Nähdään, että päästövähennystavoitteet voidaan saavuttaa ja vähähiilisyys voi luoda liiketoiminta- ja vientipotentiaalia. Sillä on myös suuri kädenjälkipotentiaali.

- Toimialat ovat tunnistaneet liiketoimintamahdollisuudet, erityisesti puhtaiden ratkaisujen globaali kysyntä on valtava.
- Tärkeää on saada luotua markkina puhtaille kestäville ratkaisuille. Siinä voidaan tehdä yhteistyötä valtionhallinnon kanssa.
- Osaaminen on tärkeää. Investoinnit t & k:hon Suomessa edesauttavat ratkaisujen syntymistä ja auttavat vähentämään omia päästöjä sekä tuottamaan uusia vientiteollisuusratkaisuja ja konsepteja, jotka toisaalta auttavat hiilijalanjäljen pienentämisessä sekä hiilikädenjäljen suurentamisessa.
- Tiekarttatyötä voisi jatkaa esim. kädenjälkihankkeella, jossa merkittävimmät potentiaalit tunnistetaan ja katsotaan myös toimenpiteitä, joilla saadaan vientipotentiaali maksimoitua samalla kun omia päästöjä vähennetään.
- Sektorikohtaisia vähähiilitiekarttoja, joissa tarkastellaan sitä, miten kullakin sektorilla saadaan aikaan parhaiten hiilijalanjäljen pienennys ja hiilikädenjäljen kasvu, on tulossa joiltakin aloilta. Myös ilmastojalanjälki ja –kädenjälkilaskuri tulossa käyttöön yrityksille.

Sähköistyminen

- Keskeinen löydös tiekartoissa on teollisuuden sähköistymisen tärkeä rooli. Teollisuuden muuttaminen päästöttömäksi vaatii paljon päästötöntä sähköä.
- Oleellista olisi saada konkreettisia toimia käyntiin myös siellä, missä niitä ei vielä ole saatu käyntiin. Päästötön sähkö on avain moneen, mutta vaatii isoja investointeja teollisuudelta ja myös kunnilta maankäytön osalta paljon.
- Sähköistymistä tulee vahvistaa investointien kautta ja investointeihin tarvitaan kannusteita. Toimintaympäristön tulee olla samankaltainen kuin kilpailijamaissa.
- Kasvava sähkön tarve on tarkoitus hahmottaa ilmasto- ja energiastrategiassa.

Oikeudenmukainen siirtymä

- Oikeudenmukaisen siirtymän näkökulmasta on tiekarttatyön aikana keskusteltu, mutta se ei näy tiekartoissa. Sitä on tärkeä tarkastella jatkotyössä.
- Oikeudenmukaisuudesta puhuttaessa tulisi huomioida myös ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus.
- Oikeudenmukaisen siirtymän problematiikka koskee myös pk-yrityksiä. Kuinka saamme ulotettua ja arvioitua vaikutukset tästä muutoksesta myös yrityskenttään ja kohdennettua toimia, joilla saadaan yrittäjät kokemaan vastuuta ja motivoitumaan asiasta.
- Maatilojen/yritysten kyky uusiutua ja ottaa käyttöön uutta tutkimusta, uutta teknologiaa ja uusia menetelmiä vaihtelee paljon.
- Oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseksi tarvitaan työkaluja, jotka oltava kaikki käytössä, ml. EU:n kautta saatavat työkalut (esim. turvealan muutoksessa).
Valtiolla on iso rooli tiekarttojen toteutuksessa ja ennustettavan toimintaympäristön luomisessa, joka liittyy myös reiluun siirtymään. Kannusteita voidaan luoda kestävä kehityksen verouudistuksella, joka mahdollistaisi myös reilun siirtymän. Ympäristöveroilla voitaisiin kattaa oikeudenmukaisen siirtymän rahoitusta.
- Jos kansalaisten sitoutumista ilmastonmuutoksen torjuntaan halutaan vahvistaa, niin alojen työntekijöiden tulee olla keskustelussa myös mukana ja oikeudenmukainen siirtymä tulisi olla huomioitu jokaisessa tiekartassa.
- Kyse ei ole pelkästään koulutuksesta, vaan myös uusista investoinneista ja työpaikoista, ja siitä miten väistämättömät rakennemuutokset hoidetaan mahdollisimman hyvin.

Keskustelun lopuksi toteutettiin Mentimeter-kysely, jossa kysymyksenä oli: Mitkä asiat (max 3) ovat tiekarttojen jatkotyön kannalta oleellimmat? Kyselyn tulokset on esitetty liitteessä 1.

4. Ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja **Mikkonen** totesi, että jäsenille on jaettu ilmastopolitiikan pyöreän pöydän alustava **toimintasuunnitelma** vuodelle 2021. Näkemyksiä käsiteltävistä aiheista ja pyöreän pöydän toiminnan kehittämistä voi toimittaa sihteeristölle **ma 15.3.** saakka. Toimintasuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa palautteen perusteella.

Puheenjohtaja kertoi myös valmisteilla olevasta **Kestävän kasvun ohjelmasta**. Selonteko Suomen kestävän kasvun ohjelmasta toimitettiin eduskunnalle viime vuoden puolella ja suunnitelma Suomessa toimeenpantavista hankkeista annetaan EU:lle nyt keväällä. Ministerityöryhmä, joka ohjaa työn valmistelua ja seuraa toimeenpanoa, on aloittanut toimintansa.

5. Seuraava kokous

Pyöreän pöydän 7. kokous pidetään 11.3. klo 10.30-12.

6. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 13.28.

Liite 1: sanapilvi mentimeter-kyselystä

Merja Turunen, pääsihteer

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat

